

Индустијализација, урбанизација и промене структуре запослености и структуре становништва општине Ваљево у периоду од 1975 до 1990. године

УВОД

Рад се бави испитивањем развоја индустрије и стамбене изградње и њиховим утицајима на промене структуре становништва и запошљавање у периоду од 1975. године до 1990. године у општини Ваљево. Индустрија је почела да се развија одмах по завршетку Другог светског рата али су се услови за активнију урбанизацију самог града Ваљева стекли тек крајем седамдесетих и почетком осамдесетих година када је индустрија достигла свој врхунац. Из тих разлога и због тога што је у социјалистичком систему Југославије са Законом о удруженом раду 1976. почела нова фаза за

економију, за период овог истраживања узет је период од 1975. године до 1990. године.

Анализиране су промене у структури становништва, кретање броја запослених у друштвеном и приватном сектору и кретање незапослености. Резултати до којих се дошло истраживањем упоређени су са другим студијама о бившој Југославији и показали су активну индустријализацију, урбанизацију, промене у структури становништва и промене у запошљавању.

Development of the industry and urban infrastructure and its influences to the changes in employment and social structure in Valjevo municipality between 1975 and 1990.

The study shows intensive industry development that was supported with the intensive building of the town's infrastructure. Economy was exclusively based on the industry which created employment problems for the people with the higher education. There was also a problem of women's employment, although the local government tried to introduce certain strategies in order to overcome it. However, overall unemployment rate in the municipality was lower than the average unemployment rate in Yugoslavia, since the industry managed to keep the high production rate.

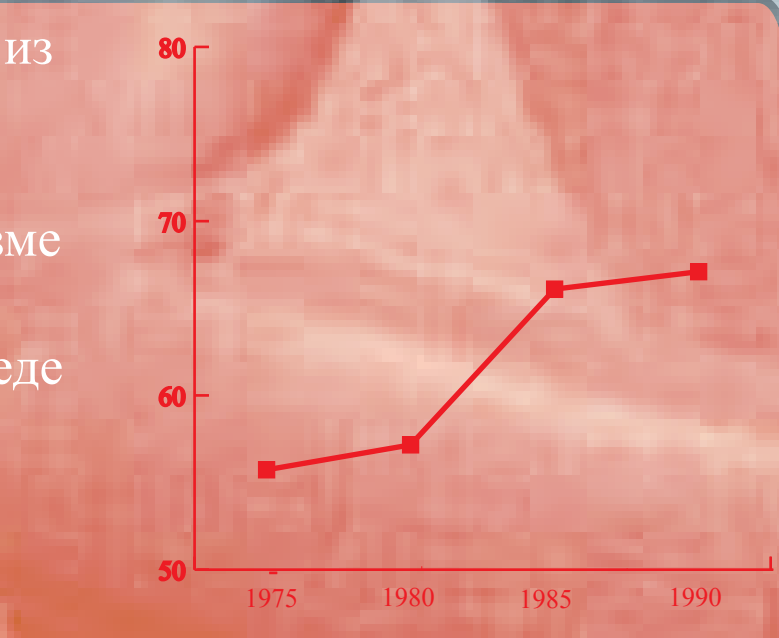
ЗАПОШЉАВАЊЕ

Прави број запослених и незапослених у периоду од 1975. до 1990. године у Општини ми заправо немамо. У званичним документима Општине постоје само подаци о запослености у друштвеном сектору, док је приватни (индивидуални) потпуно занемарен. На тај начин прихваћена је пракса која је спровођена по целој Југославији да када се говори о запослености говори се само о друштвеном сектору

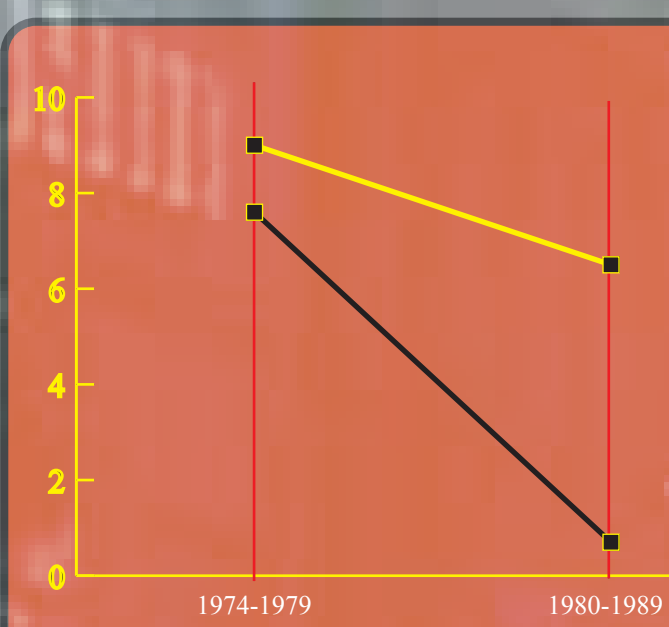
ИНДУСТРИЈСКИ РАЗВОЈ

У периоду од 1976. до 1980. године индустријска производња увећавала се по просечној годишњој стопи од 9%. Ова изузетно висока стопа раста омогућена је не само проширивањем већ постојећих капацитета у индустрији већ и изградњом потпуно нових фабрика. Изграђене су фабрика сокова, фабрика сточне хране и нова фабрика за производњу намештаја.

Проблеми са добавком материјала, сировина и енергије из увоза онемогућили су планирани развој индустрије почетком осамдесетих година али се она захваљујући великим инвестицијама успела развити довољно да заузме још важније место у структури привреде целе општине. Повећање удела индустрије у дохотку целокупне привреде са 57,16% 1980. године на 66,1% 1985. године јасан је показатељ чему је Општина давала највећи значај. Индустријска производња у периоду од 1981. до 1985. године повећала се за 6% а у периоду од 1986. до 1990. године за 7%.

Графикон показује удео индустрије у дохотку целе привреде

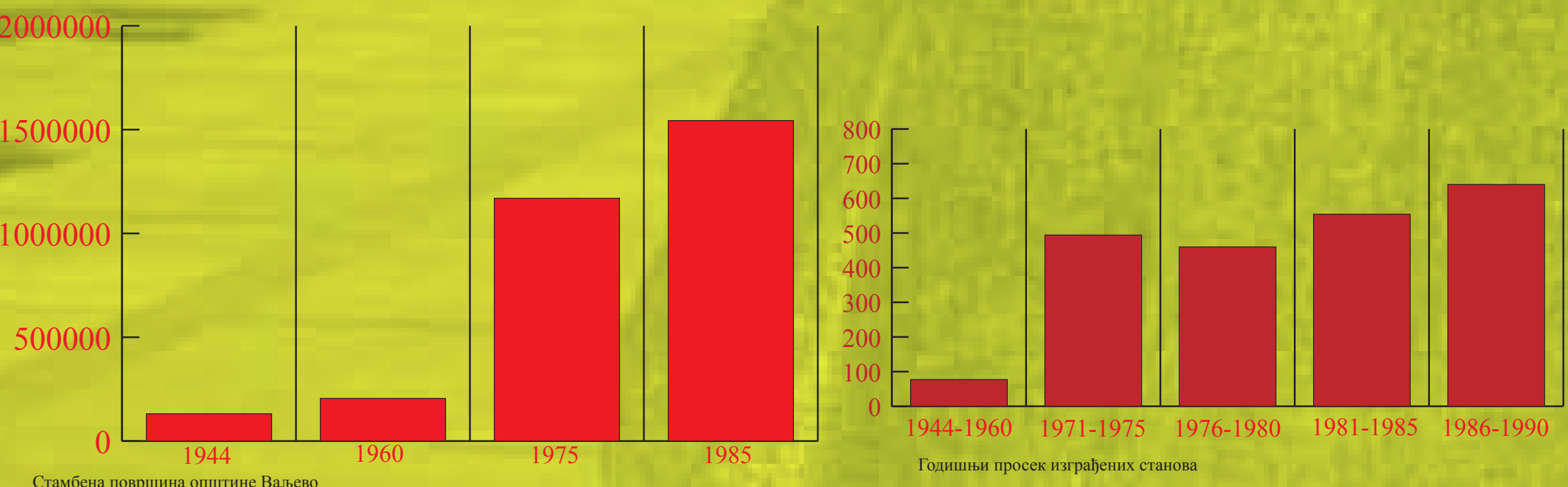
Када упоредимо годишњу стопу раста индустријске производње општине Ваљево и целе Југославије видимо да је Ваљево успевало да одржи раст своје индустрије за разлику од Државе.

Графикон показује годишњу стопу раста индустрије Општине Ваљево и Југославије

СТАМБЕНА ИЗГРАДЊА

Развојем индустрије, изградњом нових фабрика и проширивањем старих створила се потреба да радници који су запослени у тим индустријама добију станове у близини фабрика. Стамбена изградња у Општини заправо креће убрзаним темпом 1973. године јер је годину дана раније основан Фонд за солидарну стамбену изградњу и одатле почиње финансирање изградње станова за друштвени сектор

Темпо изградње који је постављен 1973. године од 224 стана годишње (у друштвеном сектору) одржан је са мањим осцилацијама до 1990. године. Ово је био изузетно велики скок који се најлакше може приметити када се упореди са 77 станова годишње, колико је износио просек у периоду између 1944. и 1960. године. Овако брза изградња је изузетно проширила стамбену површину.

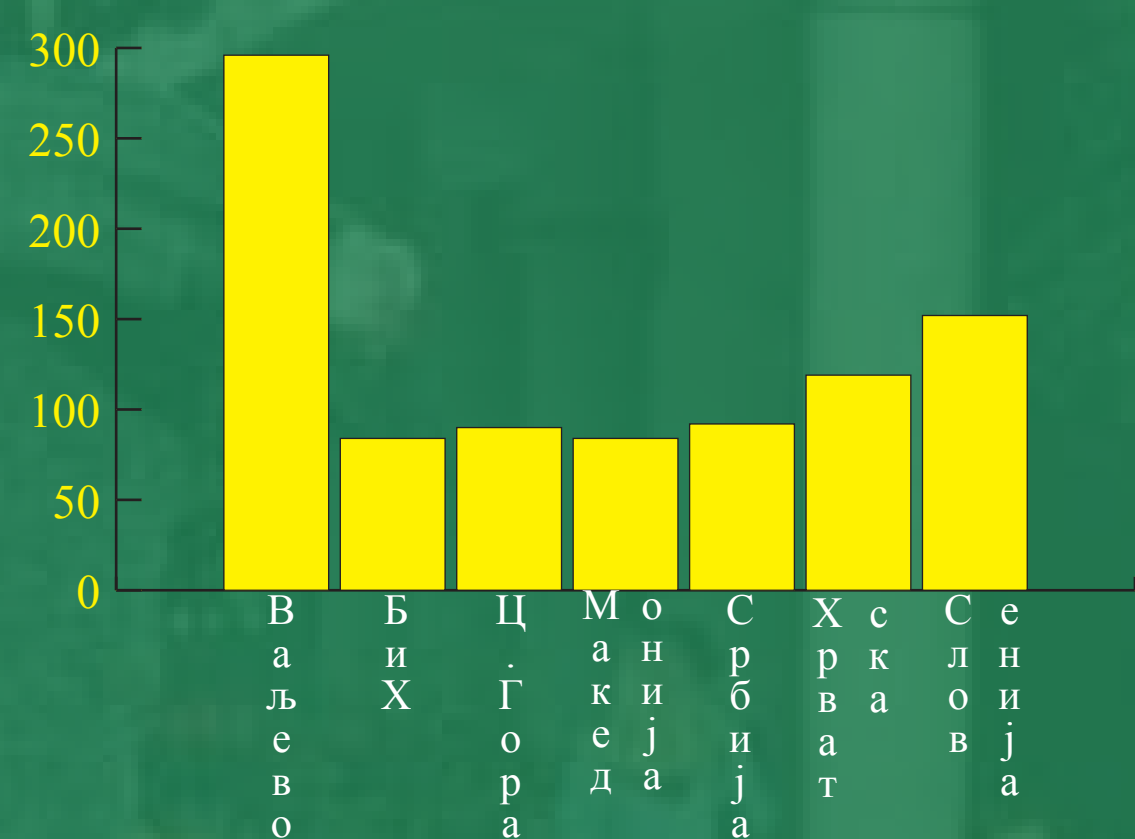

Стамбена површина општине Ваљево

Годишњи просек изградње станова

Други показатељ повољније ситуације запослености у друштвеном сектору Општине Ваљево у односу на Југославију или њене републике је број запослених на хиљаду становника.

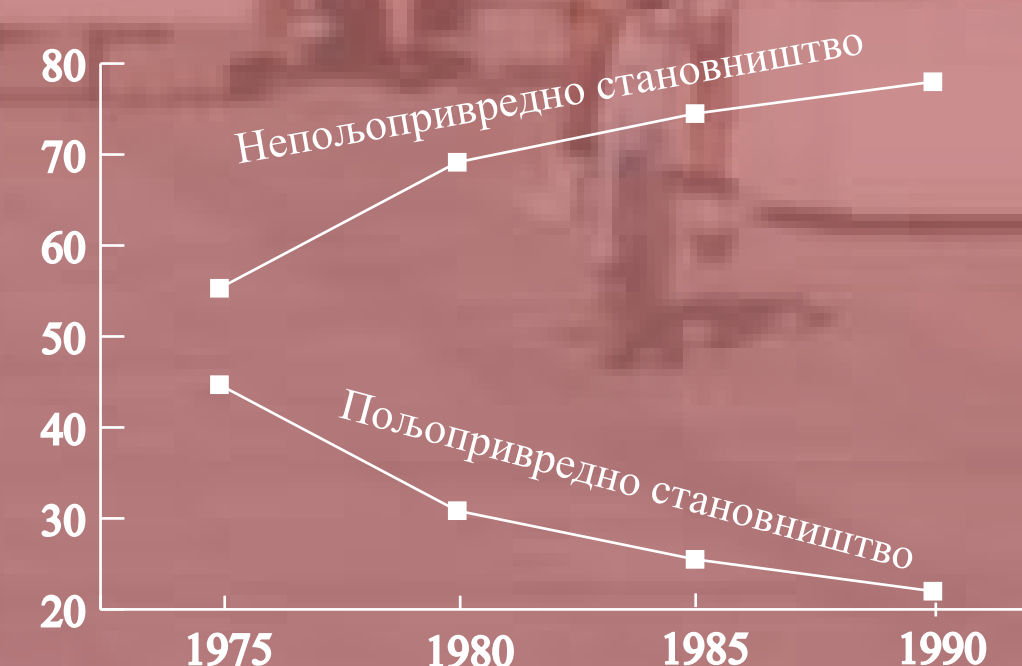
Да би схватили због чега је повољнија ситуација запошљавања у Општини него у Југославији у целини, треба узети у обзир податак да је око 60% запослених радило у индустрији и први део овог истраживања где је показан редован годишњи раст стопе индустријске производње. Број запослених у индустрији константно је растао све до краја истраженог периода што иде у прилог тврђњи да је управо јака индустрија омогућила повољније стање у Општини него у држави.

ПРОМЕНЕ У СТРУКТУРИ СТАНОВНИШТВА

Индустријски развој општине Ваљево који је омогућио стамбену изградњу и урбанизацију самог града Ваљева довео је до велике промене на структури становништва. Прави утицај се може пратити посматрањем промена у структури становништва кроз промене у броју пољопривредног и непољопривредног становништва Општине

Неодровљна механизација пољопривреде уз смањење броја пољопривредних радника, услед убрзане индустријализације која је довела до преласка пољопривредних радника у урбанизоване средине, имала је за последицу константно неиспуњавање "физичког обима производње".

ЗАКЉУЧАК

Резултати истраживања су показали интензиван индустријски развој који је створио погодне услове за стамбену изградњу и урбанизацију града. Привреда која се искључиво ослања на индустрију имала је за последицу проблем запошљавања радне снаге која има завршену средњу школу или високу школу. Присутан је био и проблем запошљавања жена али надлежни су на њега обрађали извесну пажњу. Таква привреда Општине Ваљево имала је ипак мање проблема са незапосленошћу него што је то имала Југославија јер је индустрија успевала да одржи континуитет своје производње.

Развој индустрије захтевао је решавање стамбеног проблема за раднике и 1973. године почиње убрзана стамбена изградња Ваљева, што је довело до крупних промена на структури становништва целе Општине. Та промена се пре свега огледа у изузетно великом смањењу броја становника које се бави пољопривредом. Проблем се у складу са политиком целе земље покушао надоместити модернизацијом пољопривреде, али је она била недовољна и нису остварени предвиђени циљеви. Друштвена пољопривреда била је фаворизована али је на терену била заступљена само са 2,5% што је изазвало проблеме након масовног преласка становништва из села у град.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

- Извори
- Грађа из архива
 - Међуопштински историјски архив Ваљево, фонд СО Ваљево (1944-), кутија 149, Друштвени план развоја Ваљева 1956-1960
 - Међуопштински историјски архив Ваљево, фонд СО Ваљево (1944-), кутија 149, Друштвени план развоја Ваљева 1958
 - Међуопштински историјски архив Ваљево, фонд СО Ваљево (1944-), кутија 150, Друштвени план развоја Ваљева 1961-1965
 - Међуопштински историјски архив Ваљево, фонд СО Ваљево (1944-), кутија 150, Друштвени план развоја Ваљева 1963

- Грађа из Скупштине општине Ваљево
- Уводно излагање председника Скупштине Општине Ваљево Стрелца Јанковића на седници савора општине од 3. децембра 1976. године, Записник са заједничке седнице Општег савора Скупштине општине Ваљево, Општинске конференције Социјалистичког савеза,
 - Општинске конференције савеза комуниста, Општинске конференције Савеза синдиката, Општинске конференције Савеза омладине и председништва савеза бораца од 3. 12. 1976. године, Скупштина Општине Ваљево
 - Примедбе и предлози извршног савета и координационог одбора на текст предлога плана развоја Општине за период 1976 - 1980. године, Записник са заједничке седнице Општег савора Скупштине општине Ваљево, Општинске конференције Социјалистичког савеза, Општинске конференције савеза комуниста, Општинске конференције Савеза синдиката, Општинске конференције Савеза омладине и председништва савеза бораца од 3. 12. 1976. године, Скупштина Општине Ваљево
 - Предлог друштвеног плана Општине Ваљево за период 1976-1980. године, Записник са заједничке седнице Општег савора Скупштине општине Ваљево, Општинске конференције Социјалистичког савеза, Општинске конференције Савеза синдиката, Општинске конференције Савеза омладине и председништва савеза бораца од 3. 12. 1976. године, Скупштина Општине Ваљево
 - Разматрање нацрта друштвеног плана Општине Ваљево за период 1981-1985. године, Записник са заједничке седнице свих већа Скупштине Општине Ваљево од 18. XI 1980. г., Скупштина Општине Ваљево
 - Разматрање нацрта документа о друштвено-економском развоју Општине Ваљево за период 1981-1985. и 1981. Записник са заједничке седнице свих већа Скупштине Општине Ваљево од 18. XI 1980. г., Скупштина Општине Ваљево
 - Изјављивање о кредиту политик, Записник са заједничке седнице свих већа Скупштине Општине Ваљево од 18. XI 1980. г., Скупштина Општине Ваљево
 - Друштвени план Општине Ваљево за период од 1981. до 1985. године, Записник са заједничке седнице свих већа Скупштине Општине Ваљево од 18. XI 1980. г., Скупштина Општине Ваљево
 - Друштвени план Општине Ваљево за период од 1986. до 1990. године, Ваљево, мај 1986. године, Скупштина Општине Ваљево

- Литература
- Zimdon, Egon, 1992, The Collapse of the Yugoslav economy, Soviet Studies, vol. 44, No. 1, 101-112.
 - Katharine Verdery, "Theorizing Socialism: A prologue to the 'Transition'", American Ethnologist, Vol. 18, No. 3, Representations of Europe: Transforming State, Society, and Identity (Aug., 1991), 419-439.
 - Primorac, Emil; Babic, Mate, Systematic Changes and Unemployment Growth in Yugoslavia, 1965-1984, Slavie Review, Vol. 48, No. 2 (Summer, 1989), 195-213.
 - Taylor, A Patricia; Grandjan, Bruke D.; Tos, Niko, Work satisfaction under Yugoslav self-management: On participation, authority, and ownership, Social Forces, Vol. 65, No. 4 (Jun., 1987), 1020-1034.
 - Zarkovic, Milica, The economic basis of regional autarchy in Yugoslavia, Soviet Studies, vol. 42, No. 1, 93-109.
 - Кривошејев, В., 1997, Ваљево, наставак и развој града, Ваљево: М&С.

Rapid industry development from the early 1970s till the late 1980s required the housing solution for the growing number of the factory workers which led to the fast building of the infrastructure and change in the social structure of the town. The main change was the huge reduction of the rural population which created problems in agriculture. The local government tried to solve this problem in accordance to state policy that tried to modernise agriculture production, but the projects failed and agricultural production remained low. State farms were favoured, although they occupied only 2.5% of total agricultural land, which stimulated further migration from the rural to urban environment.